

Plan van aanpak trajecten financiële positie waterschappen

Met deze mededeling wordt u geïnformeerd over de trajecten die het Uniebureau is gestart uit eigen beweging én om te reageren op enkele ontwikkelingen en afgegeven signalen over de relatie tussen de opgaven en financiën van de waterschappen.

Aanleiding

- Tot aan 2022 heeft de financiële positie van de sector waterschappen als geheel zich gunstig ontwikkeld. In 2023 en de komende jaren laten de cijfers van de waterschappen zien dat de lastenontwikkeling aanmerkelijk hoger is dan de verwachte inflatie. Deze cijfers zijn het gevolg van een aantal factoren, te weten, groter wordende opgaven, leidend tot meer investeringen, stijgende rente, kostenstijgingen door de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis.
- Dit roept de vraag op hoe de financiële positie van de waterschappen (met name schuld- en reservepositie) zich de komende jaren gaat ontwikkelen. Hebben de waterschappen ook op de langere termijn voldoende financiële ruimte om hun taken goed uit te voeren en risico's af te dekken?
- In het voorjaar van 2023 heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) een aantal signalen van provincies en de Inspectie Leefomgeving en Transport ontvangen en met de Unie gedeeld die aangeven dat verschillende provincies zich zorgen maken over de ontwikkeling van de lasten en de reserve- en schuldpositie van de waterschappen. Verder is sprake van een toenemende media-aandacht voor de financiële positie van individuele waterschappen. Een laatste aspect is de landelijke discussie over onder andere bestaanszekerheid. Dit zou de voorbode kunnen zijn van een politiek klimaat waarin lastenverhogingen onder druk komen te staan.
- Daarnaast heeft het Uniebestuur onlangs van verschillende waterschappen signalen ontvangen rondom de ontwikkeling van de financiële positie. Deze waterschappen maken zich zorgen over de opgaven die op ze af komen in relatie tot de bekostiging van deze opgave via de heffing van waterschapsbelastingen.

Trajecten over de opgaven en ontwikkeling van de financiële positie van waterschappen

Het Uniebureau is naar aanleiding van de ontvangen signalen een aantal trajecten gestart dat betrekking heeft op de ontwikkeling van de financiële positie in relatie tot de opgaven van waterschappen. Het gaat om de volgende trajecten.

1. Traject financiële positie waterschappen

Dit betreft een traject m.b.t. de ontwikkeling van de financiële positie van waterschappen en waarvan de resultaten eind van dit jaar bekend moeten zijn.

Dit traject is in het voorjaar van 2023 gestart, mede naar aanleiding van de hiervoor vermelde ontvangen signalen van het ministerie van IenW.

Als onderdeel van dit traject hebben de portefeuillehouders financiën van de waterschappen tijdens een bijeenkomst op 1 november 2023 aangegeven dat het goed zou zijn om te gaan verkennen of we als waterschappen gezamenlijk kunnen komen tot een gedeeld beeld van wat financieel betamelijk is en of onze financiële positie toekomstbestendig is.

Met het traject wordt beoogd:

- intensivering van het gesprek over de financiële positie, zowel op sectorniveau tussen de waterschappen als binnen de waterschappen;
- meer kennis- en ervaringsuitwisseling tussen de waterschappen;

- draagvlak bij de waterschappen voor een referentiekader op basis waarvan gesprekken met elkaar en met externen kunnen worden gevoerd;
- draagvlak bij externen voor de financiële positie van de waterschappen in relatie tot het referentiekader.

De resultaten van dit traject vormen naar verwachting een stevige basis voor het voeren van gesprekken tussen de waterschappen onderling en met externen over de ontwikkeling van de financiële positie in relatie tot de opgaven waarvoor de waterschappen staan.

2. Leerkring inhoudelijk en financieel meer vooruit kijken

In het najaar van 2023 is het Uniebureau samen met de waterschappen de Leerkring inhoudelijk en financieel meer vooruit kijken gestart. Dit is een vanuit de bedrijfsvergelijkingen gestart traject waarin ca. 50 medewerkers van waterschappen kennis opdoen en toepassen en ervaringen uitwisselen in het beter zicht krijgen op de opgaven die op langere termijn (ca. 25 jaar) op de waterschappen afkomen en op de financiële impact daarvan.

De beoogde resultaten van de Leerkring zijn:

- het uitwisselen van bestaande initiatieven met betrekking tot het (verder) (financieel) vooruitkijken gericht op het vinden van 'best practices';
- het met elkaar ontwikkelen van een methodiek om maatschappelijke opgaven financieel te vertalen en deze te relateren aan de financiële positie op (middel)lange termijn;
- het koppelen van dat beeld aan gemaakte bestuurlijke keuzes en de doorvertaling ervan in nieuwe bestuurlijke opties en keuzemogelijkheden;
- een handreiking om datgene dat de Leerkring oplevert te kunnen toepassen in de sector en binnen het eigen waterschap;
- een eerste sectorbrede doorkijk naar de inhoudelijke opgaven en de financiële impact ervan.

De resultaten van deze leerkring zullen worden gebruikt in het hiervoor vermelde Traject financiële positie waterschappen.

Communicatie

Tijdens en aan het eind van het traject Financiële positie waterschappen worden de waterschappen, het Uniebestuur, de CBCF en de andere Uniecommissies en de Ledenvergadering geïnformeerd over de (tussen)resultaten. Met het oog op mogelijk ongewenste externe beeldvorming met onjuiste conclusies zal in alle stappen zorgvuldig worden bezien in hoeverre vertrouwelijkheid van (tussen)resultaten vereist is.